

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Kakovost bivanja in novi izzivi za lokalno skupnost

dr. Srna Mandič, dr. Valentina Hlebec, dr. Majda Pahor,
dr. Maša Filipovič Hrast, dr. Matic Kavčič, Karina Sirk

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Vsebina

- Kakovost bivanja in participacija v lokalni skupnosti
- Kakovost bivanja starejših
- Vloga občin pri ustvarjanju življenjskih pogojev za stare
- Kako lahko skupnost prispeva k izboljšanju zdravja prebivalcev?

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Kakovost bivanja in participacija v lokalni skupnosti

dr. Srna Mandič

- Kakovost bivanja/življenja
- Vse večja vloga lokalne skupnosti tako v programih države blaginje kot tudi v demokratičnih procesih
- Javna participacija: oblike in učinki

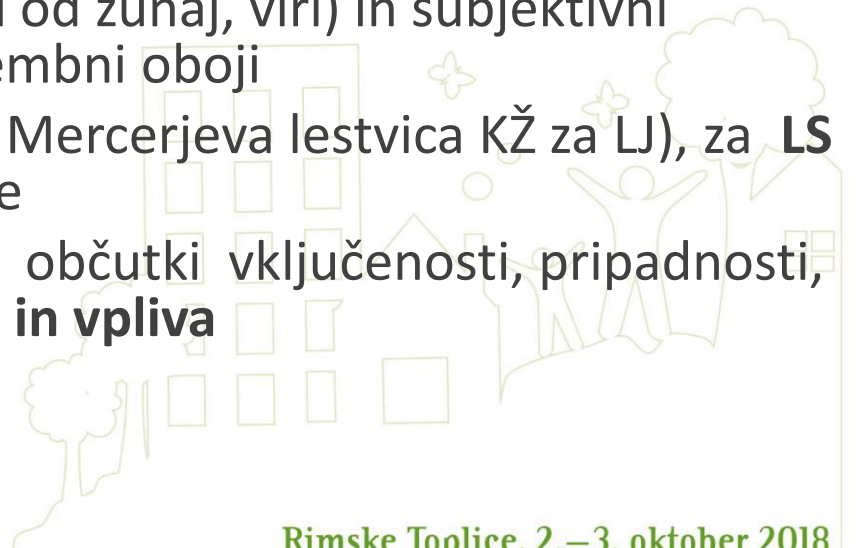

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Kakovost bivanja/življenja

- Zelo **široko področje**, težko opredeliti, meriti; tipična področja: družina, zdravje, dohodki, delo, stanovanje, okolje, politična participacija, soseska, socialna omrežja, ...)
- Tisto, na kar družba lahko vpliva/odgovornost in viri: **področja javnih politike/resorjev** (prostor, sociala, zdravstvo...);
- Kazalci: objektivni (merljivi, vidni od zunaj, viri) in subjektivni (občutenje in ocene ljudi); pomembni oboji
- Številne **definicije in mere** (npr. Mercerjeva lestvica KŽ za LJ), za **LS stvar identitete** in razvojne vizije
- Vse pomembnejši element KB: občutki vključenosti, pripadnosti, zaupanja, varnosti, **udeležnosti in vpliva**

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

P26 : Iz spodnjega seznama izberite, katere so za vas najpomembnejše odlike nekega kraja za bivanje. Naštejte največ pet za vas najpomembnejših odlik (od 18).

1 -	1. varnost (nizka stopnja kriminala)	77,5
2 -	3. čisto okolje (okolica, neonesnaženost)	55,6
3 -	5. urejenost kraja	37,5
4 -	2. bližina narave	61,0
5 -	bližina večjega mesta	17,0
6 -	da ni hrupno	31,8
7 -	8. dobra komunalna opremljenost (vodovod,..)	22,1
8 -	4. oskrba (trgovina, šolstvo, zdravstvo)	40,8
9 -	dobre ceste	11,4
10 -	9. občutek pripadnosti skupnosti	19,7

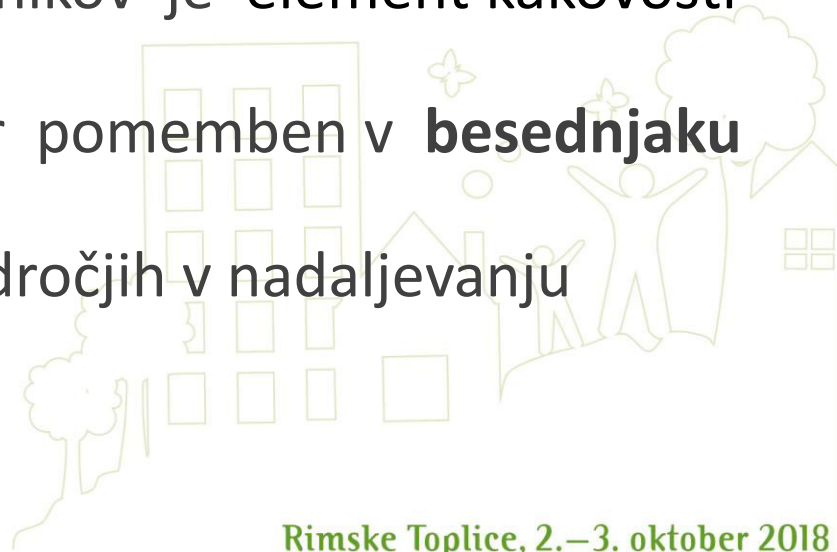
Vir: Slovensko Javno mnenje 2018

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Lokalna skupnost (LS) in država blaginje

- V razvitih družbah **rastoča vloga LS v delovanju države blaginje**; politike/programi DB se decentralizira, približuje LS, odzivna na potrebe lokalnega prebivalstva
- Večji **vpliv in udeležba LS pri oskrbi s storitvami**
- Sodelovanje in vpliv uporabnikov je **element kakovosti storitev**
- Skupnost, skupnostni sektor pomemben v **besednjaku javnih politik**
- O tem več na konkretnih področjih v nadaljevanju

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Lokalna skupnost (LS) in politika

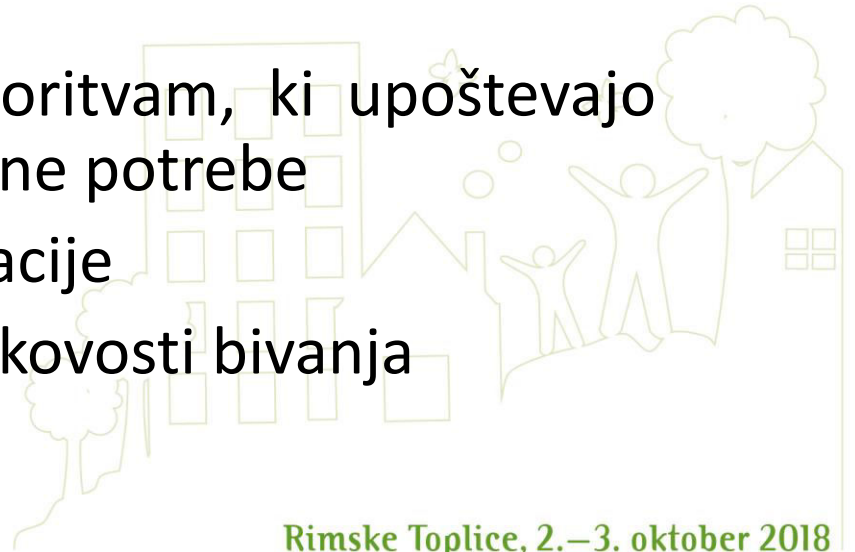
- Večja vloga LS kot dejavnika **lokalne avtonomije, samoregulacije, samoorganizacije**; protiutež centralizaciji, **krejitvi moči države in centraliziranega državnega aparata**, ki prevzema vse več družbenih funkcij
- Porast **skupnostnih iniciativ** (prostovoljci, nevladne organizacije, društva); **iniciative proti** nečemu so organizacijsko enostavne, **iniciative za** nove rešitve pa zelo zahtevne in odvisne od podpore – virov (prostor, obveščanje, znanje) Vloga LS
- V razvitih državah močni državni razvojni programi krepitve (ne le prikrajšanih) LS: Primer V.B. **politike za gradnjo in razvoj LS**, 5.000 skupnostnih organizatorjev za večjo vlogo LS pri storitvah DB, podpora skupnostnemu sektorju (zadruga, sosedske skupine...)

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Javna participacija v prostoru LS

- pomembna protiutež politični apatiji, vse nižji volilni udeležbi
- Prispeva k:
 1. večji moči državljanov
 2. k drugačnim javnim storitvam, ki upoštevajo konkretne in partikularne potrebe
 3. K višji stopnji demokracije
 4. Vse to so elementi kakovosti bivanja

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Raziskava družbenega problema kot element demokratične javne politike

- Raziskovalni projekt - naročnik določi predmet npr: Posnetek stanja, problema v nekem okolju : npr. kako ljudje vidijo /zaznavajo problem, kaj jih skrbi, tudi pri možnih rešitvah, da jih lahko JP naslovi
- Z odločitvijo za raziskavo se prizna obstoj problema, pokaže volja za spopad z njim, začetek obravnave
- V posnetku stanja zajeta mnenja in glasovi širše javnosti, prizadetih in tudi skupin, ki so sicer neslišne, odrinjene
- Predstavitev rezultatov: Možen organizacijski okvir za dobro informirano, umirjeno, inkluzivno (vseh akterjev) in odprto (dovzetno za nove poglede in rešitve) javno razpravo in presojo problemov – forum! Drugačen od medijev, ki iščejo le konfliktnost

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

VIDIKI IN UČINKI DEMOKRACIJE

Participativna demokracija - udeležba pri odločanju (volitve, referendum, v telesih)

Deliberativna demokracija - udeležba pri presojanju (artikuliranje problemov in rešitev, utemeljitev odločitev, vrednote vključenosti različnih interesov, vzajemno spoštovanje, izmenjava argumentov)

Učinki:

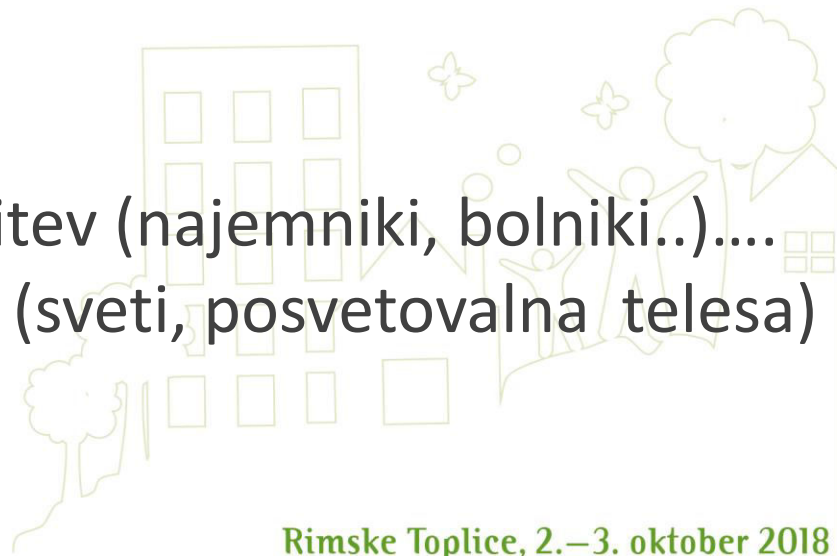
- Izobraževalni (državljskih veščin in dolžnosti se je treba naučiti)
- Integrativni (prispevek k občutku skupnosti, pripadnosti, odgovornosti za javne zadeve)
- Podporni (odločitve so legitimne, sprejemljive, ljudje podpirajo (ne nasprotujejo) procesom in rezultatom)
- Boljše kolektivne odločitve, v javno korist

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Oblike javne participacije razvitih družb

- Participativni proračun
- Participativni forumi
- Odločevalski in deliberativni seminarji
- Državlanske porote
- Področni komiteji
- Forumi v soseski
- Skupine uporabnikov storitev (najemniki, bolniki..)....
- Kolaborativno upravljanje (sveti, posvetovalna telesa)

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Kakovost bivanja starejših

dr. Maša Filipovič Hrast

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Za kakovostno bivanje v starosti je pomembno:

- prilagojenost stanovanja/hiše, ki omogoča čim večjo samostojnost
- Kakovostno okolje – dostopno, varno, možnostjo za počitek in rekreacijo
- Dostopnost storitev v okolju

Podatki raziskave (Informes 2016), med starimi 50 let +

- 97 % starejših lastnikov stanovanja/hiše
- 67 % jih živi v eno ali dvočlanskem gospodinjstvu
- 63 % jih prebiva v obstoječem stanovanju/hiši več kot 30 let
- 84 % jih še ni nikdar razmišljalo o selitvi

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Staranje doma oz. *ageing in place*

Navezanost na domače okolje

Vprašanje: *Povejte, kako pomembni so za vas našeti vidiki vašega stanovanja/hiše (1 = sploh ni pomembno, 5 = zelo pomembno).*

v tem stanovanju / hiši se počutim samostojno in neodvisno.	4,70
stanovanju / hiši in širšem okolju se znajdem.	4,58
predstavlja moj dosežek v življenju.	4,06
stanovanje / hiša predstavlja zapuščino za moje otroke / sorodnike.	4,02
predstavlja spomin na moje življenje.	4,01
tu živijo moji znanci, prijatelji.	3,95
stanovanje / hiša je dobra finančna naložba.	3,94

- samostojno življenje spodbuja uspešno staranje z **izboljšanjem zdravja**, povečuje življenjsko **zadovoljstvo** in samozavest starejših, kar lahko časovno **odloži prehod starejših v institucionalno** obliko bivanja
- Raziskave v Sloveniji potrjujejo visoko zadovoljstvo z domom in s svojim okoljem (varnostjo, mirom)
- Pasti staranja doma – ujetost v neprimerno stanovanje/okolje
- med različnimi dejavnostmi/**opravi potrebuje največ starejših (26,9 %) por**
- *Več informacij: projekt o kakovostnem okolju QAPS - <http://projekti.uirs.si/sl-s>*

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za družbene vede

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Selitev v starosti – kam?

- V primeru selitve je pomembneje:
 - to, da je stanovanje tako kot bi vam ustrezalo, tudi če bi se morali zaradi tega preseliti v nek drug kraj? 23,2 %
 - to, da je stanovanje v istem kraju ali bližini kraja, v katerem živite zdaj, čeprav ne izpolnjuje popolnoma vaših želja? 45,6 %

Sprejemljive oblike bivanja v starosti

1. **Dom starejših občanov** = sprejemljivo 68 %
2. **Oskrbovano stanovanje** = sprejemljivo 49 %
3. **Bivanje v večgeneracijski stanovanjski stavbi** = sprejemljivo 30 %
4. **Gospodinjska skupnost** = sprejemljivo 27 %
5. **Sobivanje starejših** = sprejemljivo 24 %
6. **Bivanje z drugo družino ali posameznikom** = sprejemljivo 11 %
7. **Bivanje pri oskrbniški družini** = sprejemljivo 7 %

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za družbene vede

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Vloga občin pri ustvarjanju življenjskih pogojev za stare

dr. Valentina Hlebec

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

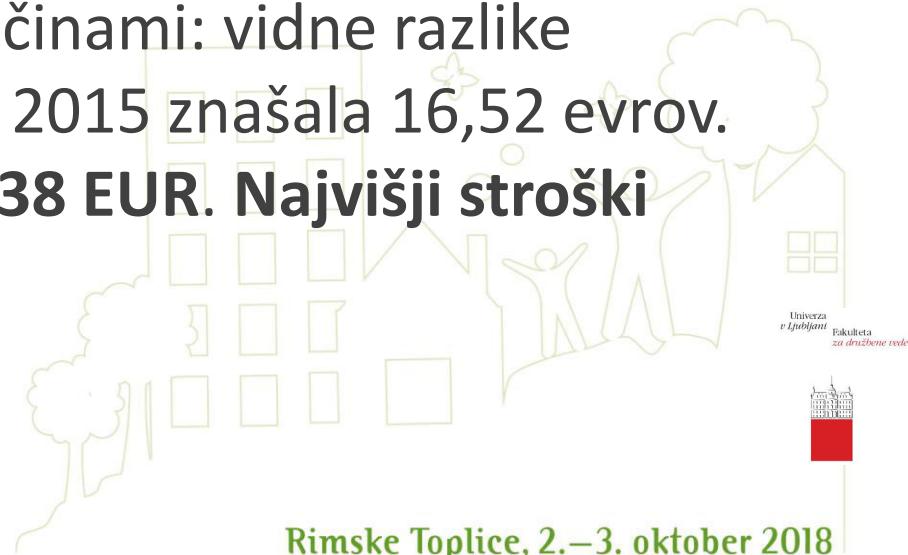
- Socialna oskrba na domu - izvajanje v lokalnem okolju oziroma skupnosti → del oskrbe v skupnosti. Ljudem omogoča čim daljše in kakovostno bivanje doma.
- Razlika med formalnimi in neformalnimi oskrbovalci

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

- večplastna vloga občin pri zagotavljanju storitev
- velike razlike med posameznimi občinami v ponudbi, časovni razpoložljivosti, finančnem vidiku
- Razlike med stroški med občinami: vidne razlike (mediana celotnih stroškov 2015 znašala 16,52 evrov. **Najnižji stroški storitve 13,38 EUR. Najvišji stroški storitve 23,39 EUR.**

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Pomoč na domu

- Pomoč na domu pravno-formalno zagotovljena v 210 od 212 občin (podatki za leto 2015)
- Skupaj pomoč na domu v okviru mreže javne službe izvajalo 79 različnih izvajalcev (enako število CSD in domov za starejše (29))
- Povprečna potrjena cena ob delavnikih (cena, ki jo plača uporabnik) storitve pomoči na domu na uro znašala 5,04 evra, ob sobotah, 5,15 evrov, ob nedeljah za uporabnika znašala 6,48 evra, ob praznikih pa 6,82 evra
- izvajanje pomoči na domu je bilo za uporabnike brezplačno v dveh občinah (Ig in Odranci) (vir IRRSV)

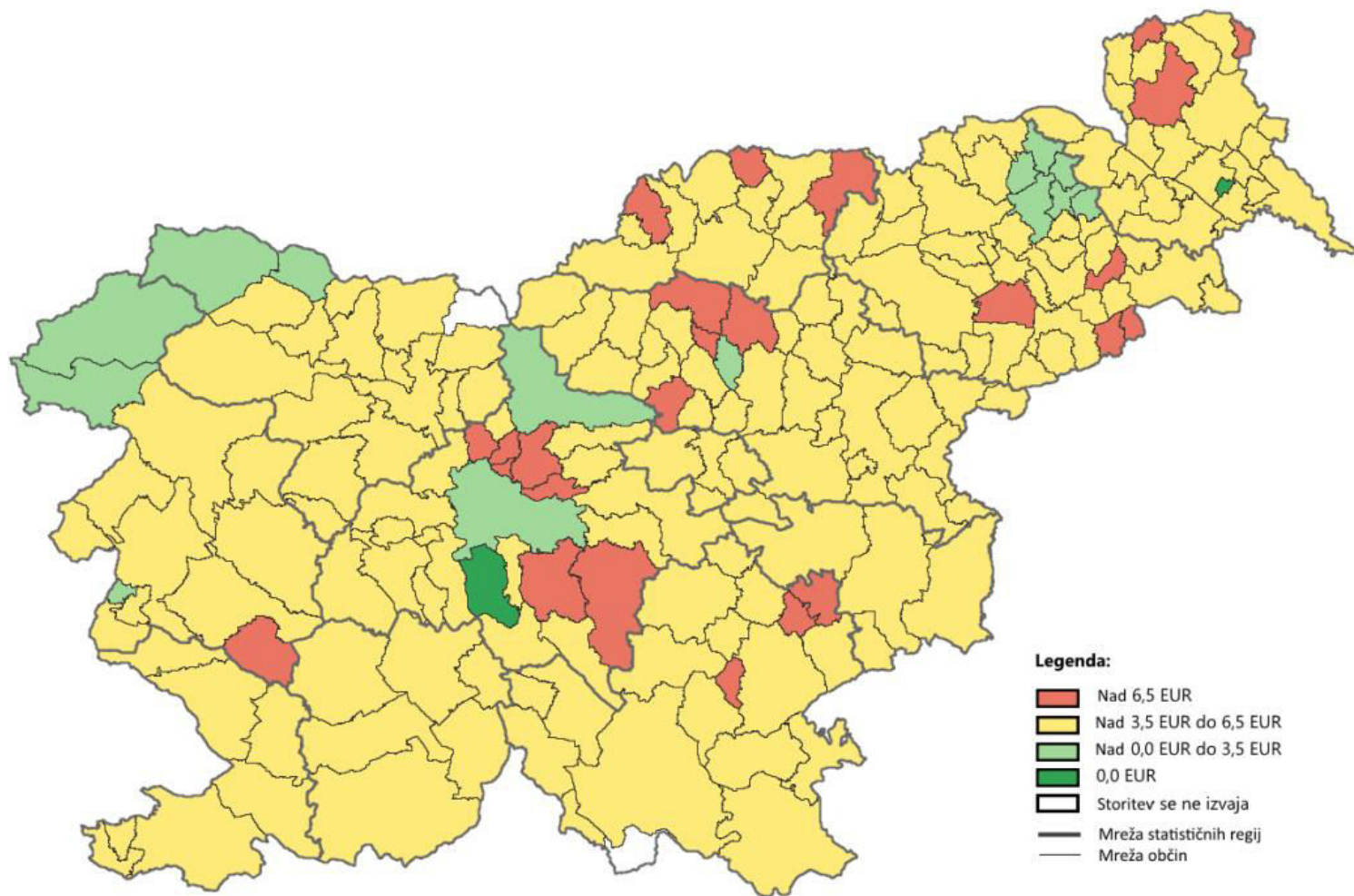
Občine so po 43. členu ZSV dolžne organizirati socialnovarstveno storitev pomoči na domu za svoje občane, kar pomeni, da morajo zagotoviti mrežo javne službe na tem področju ter skleniti pogodbo ali podeliti koncesijo za izvajanje te socialnovarstvene storitve vsaj enemu izvajalcu.

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za arhitekturo in
urbanizacijo

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

- 2 vira, iz katerih se krijejo stroški pomoči na domu: **prispevki uporabnikov in zavezancev** ter **občinska sredstva**. Poleg omenjenih dveh virov so stroški pomoči na domu v letu 2015 v **določeni meri kriti tudi s sredstvi države**.

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Kako lahko skupnost prispeva k izboljšanju zdravja prebivalcev?

dr. Majda Pahor

Rimske Toplice, 2.–3. oktober 2018

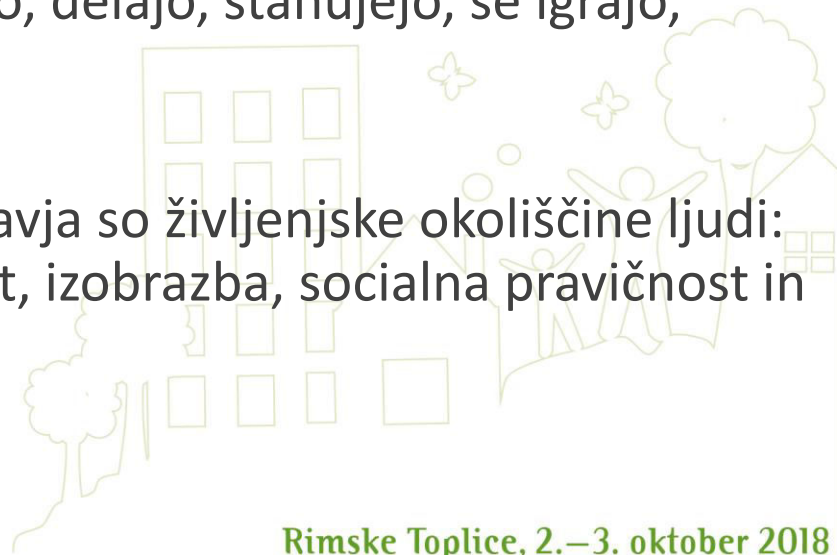
2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Kako lahko skupnost prispeva k izboljšanju zdravja prebivalcev?

Zdravje ni le odsotnost bolezni, ampak tudi fizično, psihično in socialno dobro počutje. Vključuje povezanost in sposobnost delovanja ljudi.

Zdravje nastaja tam, kjer ljudje živijo, delajo, stanujejo, se igrajo, šolajo...

Osnovni pogoji za zagotavljanje zdravja so življenjske okoliščine ljudi: bivalne razmere, materialna varnost, izobrazba, socialna pravičnost in enakost (SZO, 1986).

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Kaj lahko naredi lokalna skupnost? In zakaj?

Zagotavljanje bivalnih, okoljskih, socialnih ugodnih pogojev.

Glavno orodje zdrave občinske politike je informiranje, vključevanje in angažiranje vseh skupin prebivalcev in ustvarjanje prostorov in možnosti za njihovo participacijo.

Zakaj je zdravje prebivalcev koristno za občino?

- Manjši stroški za zdravstvo
- Boljši gospodarski učinki
- Manjši obseg deviantnih pojavov
- Večja kakovost življenja prebivalcev in njihovo zadovoljstvo

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Zavezništva za zdravje – zdravstveni sistem v podporo lokalni politiki zdravja

Zdravje se vzpostavlja **tudi** skozi sodelovanje skupnosti in (zdravstvenega) sistema z novimi oblikami povezovanja uporabnikov in izvajalcev v produkciji zdravja.

Lokalna skupnost prepozna pozitivne in negativne vplive na svojo populacijo iz lokalnega in globalnega konteksta ter združuje in povezuje ukrepe iz systemske ravni v lokalno delovanje.

Je nosilka povezovanja in sodelovanja številnih akterjev iz sistema in lokalne skupnosti za obvladovanje kompleksnih situacij.

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Zdravje: od pacientov preko uporabnikov do koproducentov

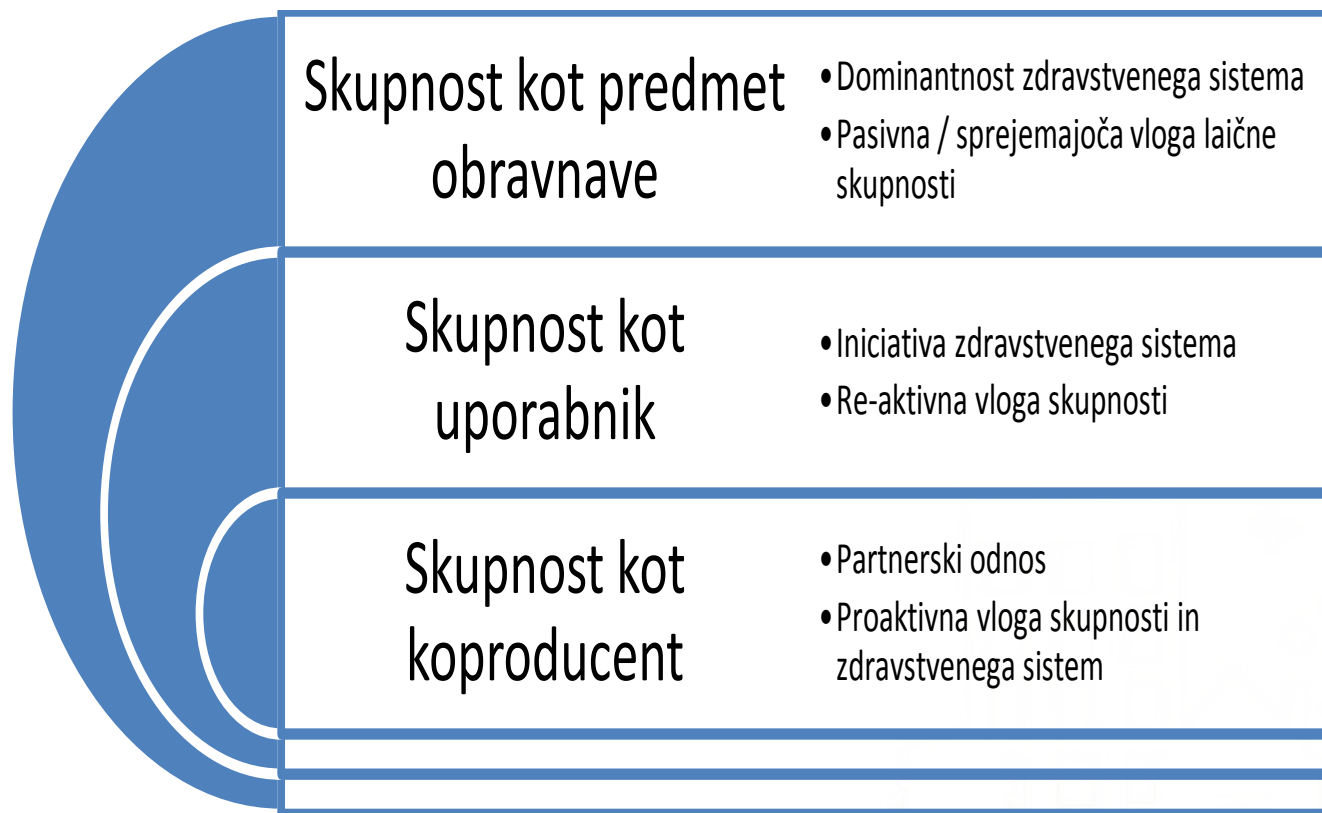
1. sprememba vloge ljudi od »predmeta dela« k
2. »uporabniku« zdravstvenih storitev in nato h
3. »ko-producentu« svojega zdravja, ne le kot posamezniku, ampak tudi povezanim v skupine in skupnosti, ki proaktivno deluje/jo tako na družbene dejavnike zdravja kot na razvoj in delovanje zdravstvenega sistema.

Lokalne skupnosti (občine) skupaj z zdravstvenimi strokovnjaki, zdravstvenim sistemom in drugimi deležniki iz lokalnega okolja načrtujejo in izvajajo ukrepe, ki spreminjajo determinante zdravja v njihovem okolju.

2. KONGRES SLOVENSКИH OBČIN

Slika 2: Kontinuum odnosov med zdravstvenim sistemom in skupnostjo

2. KONGRES SLOVENSkih OBČIN

Skupnost kot "koproducent" razvija nove oblike stikov med lokalno skupnostjo in zdravstvenim sistemom ter državo glede ocene zdravstvenih potreb prebivalstva in načinov njihovega zadovoljevanja, npr. **lokalne skupine za krepitev zdravja**.

Politika zdravja - presoja vsakega ukrepa glede učinkov na fizično, psihično in socialno zdravje prebivalcev.

